

OTÁZKY VÁLKY A VOJENSKÉ VĚDY

VOJENSKÁ A EKONOMICKÁ EFEKTIVNOST INVESTIČNÍ VÝSTAVBY V ARMÁDĚ

Inženýr podplukovník Ing. Otakar Bělík a inženýr major Ing. Antonín Martinec

I

Pracující lid Československa přistupuje k dovršení socialistické výstavby našeho státu. Jak již teze k XI. sjezdu KSČ konstatovaly, má velmi vážný podíl v rozvoji národního hospodářství naší země investiční výstavba.

Stálý růst materiálových, pracovních a finančních zdrojů, které se každoročně věnují na investice do národního hospodářství, nutí stranu a vládu soustavně zvyšovat požadavky na hospodárnost a účelnost vynakládání těchto zdrojů ve výstavbě.

To je důvod, proč věnují otázkám hospodárnosti v investiční výstavbě naše nejvyšší stranické a státní orgány čím dál větší pozornost. Tato pozornost vyústila v uplynulém období vydáním několika dokumentů, které se zabývají ekonomickou efektivností investic.

Tyto dokumenty vyvolaly řadu úvah a teoretických studií, které však byly dosud rozpracovány, jak to také odpovídá objemům investiční výstavby, převážně pro výrobní průmyslová odvětví. Zpracování teorie efektivnosti nevýrobních investic je dosud v počátečním stadiu.

Řešení problematiky efektivnosti investic nutno opřít o základní úvahu o cílech a účelu investic v hospodářství socialistického státu, které jsou podstatně odlišné od cílů investiční výstavby v kapitalismu. Jestliže v kapitalistickém hospodářství investiční výstavba slouží převážně k rozšiřování sféry vykořisťování pracujících a ke ždímání nadhodnoty, cílem investiční výstavby v socialismu je vytvářet — v souladu se základním ekonomickým zákonem socialismu — předpoklady pro neustálý růst výroby, růst možností lépe uspokojovat potřeby společnosti a zajišťovat růst obranyschopnosti země.

Kdežto v kapitalismu jsou prostředky na investiční výstavbu prostředky jednotlivých kapitalistů nebo monopolů a jsou rozdělovány bez ohledu na zájmy celé společnosti podle okamžitých vyhlídek na maximální zisk, v socialistické společnosti jsou prostředky na investice prostředky společenskými a rozdělují se z národního důchodu v souladu se zákonem plánovitého, proporcionálního rozvoje národního hospodářství.

Socialistická společnost tedy rozděluje investice cílevědomě mezi jednotlivá odvětví tak, aby byl co nejefektivněji zabezpečen rozvoj všech odvětví a oblastí socialistického státu.

II

Je zřejmé, že pro upevnění hospodářské síly a obranyschopnosti našeho státu a pro vzestup lidové spotřeby má mimořádný význam problém co nejefektivnějšího využití těchto ohromných investic.

Máme-li řešit otázku, jak možno určovat ekonomickou nebo vojenskou efektivnost obranných investic v socialistickém státě, musíme si především ujasnit, co se pojmem efektivnosti investic rozumí vůbec.

O podstatě ekonomické efektivnosti investic v socialismu se již několik let vede v SSSR, v Polsku i u nás obsáhlá diskuse ekonomů.

Ze závěrů těchto diskusí vyplývá, že se řešení otázek efektivnosti investic dělí prakticky i metodicky na zkoumání a rozbor dvou navzájem souvisících, avšak kvalitativně rozdílných problémů:

1. K jakému účelu ve svých důsledcích investice slouží neboli jakých základních účinků se má investicí dosáhnout.

2. Jak investovat, aby se žádaných ekonomických účinků dosáhlo co nejúsporněji neboli aby se nejvyšších účinků dosáhlo s co nejmenší spotřebou společenské práce.

Toto rozdělení souhlasí i s hlavními fázemi přípravy investic:

— první soubor otázek (k jakému účelu investovat) je těžištěm problematiky při přípravě investičních úmyslů a investičních úkolů,

— druhý soubor otázek (jak investovat) je těžištěm problematiky projekční přípravy investic.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že jedním ze základních prvků propočtů efektivnosti investice je vyjádření jejich **účinků**.

Účinky investice se projevují ve dvou zásadních směrech:

— jako účinky **ekonomické**, to jsou ty, které jsou měřitelné ekonomickými veličinami, jejichž společným jmenovatelem je spotřeba společenské práce, nebo

— jako účinky **mimoekonomické**, které se projevují v oblasti politické, obrany země, kultury atp. a jsou fyzickými jednotkami těžko měřitelné.

Na druhé straně mohou být účinky investic přímé a nepřímé. **Přímými** účinky se rozumí přímý účel, pro který jsou investiční prostředky vynakládány, tj. zpravidla růst objemu výroby nebo služeb nebo zlepšení jakosti nebo snížení nákladů při výrobě určitého množství produkce nebo při zajištění určitého objemu služeb.

Nepřímými účinky se rozumějí účinky investice v jiných podnicích nebo úsecích národního hospodářství (např. investiční náklady nebo úspory investičních nákladů u dodavatelů nebo odběratelů, u dopravy apod.).

Tolik o obsahu a pojmu „efektivnost investic“.

III

Zásadní problematikou, kterou nutno pro potřeby vojenské investiční politiky teoreticky dořešit, je soubor měřítek a kritérií pro měření a hodnocení efektivnosti a dále metody vlastního hodnocení ekonomické a vojenské efektivnosti investic.

Pro metodiku postupu při hodnocení efektivnosti jednotlivých možných řešení investice možno stanovit metodu srovnávací a specifikovat tyto základní aspekty:

a) srovnávání dvou nebo více variant možných řešení téhož národohospodářského úkolu;

b) srovnávání navrhovaného řešení (nebo více navrhovaných řešení) s tzv. **srovnávací základnou** (základní variantou) odvozenou z nejlepších řešení analogických případů, tj. zachycující za daných okolností uznané dosud optimální zkušenosti a dosažené výsledky (bez ohledu na to, zda jsou formulovány jako závazné normy nebo jen ad hoc stanovení ukazatelé);

c) u **rekonstrukcí**, kterými se upravuje dosavadní stav, je kromě toho nutno srovnávací metodikou ověřit ekonomické účinky rekonstrukce především ve vztahu ke stavu před rekonstrukcí.

K tomu, aby se dalo posoudit, zda ta nebo ona investice nebo varianta řešení vyhovuje uvedeným podmínkám efektivnosti, nelze použít jediného ukazatele hospodárnosti.

Je nutné vypracovat soustavu ukazatelů charakterisujících efektivnost projektovaného objektu.

Tito ukazatelé například pro výrobní investice zásadně musí vymezovat:

1. význam projektované stavby pro zabezpečení proporcionálního růstu výrobních sil země nebo pro upevnění obranné schopnosti,
2. význam projektované stavby pro upevnění technicko-ekonomické nezávislosti země, popřípadě pro rozvoj zahraničního obchodu,
3. lhůty, v kterých bude získána produkce z projektovaného objektu,
4. význam projektovaného objektu pro odstranění daleké nebo protichůdné dopravy,
5. úlohu nového projektu závodu ve zvyšování produktivity práce a ulehčení pracovních podmínek.

Úloha každého z uvedených ukazatelů při projektování jednotlivých investic závisí na jejich povaze.

Vzhledem k tomu, že efektivnost investic v celohospodářském průřezu je určována řadou ukazatelů, je pochopitelně její kvantitativní vyjádření velmi obtížné.

Snad tato obtížnost je důvodem, že se problém ekonomické efektivnosti investic, zvláště nevýrobních, v politické ekonomii dosud teoreticky nedořešil.

Obdobné otázky se objevují u armády. Vzhledem ke zvláštnímu charakteru ukazatelů a měřítek efektivnosti nebyla dosud v odborných člancích vojenského tisku nebo na jiném místě tato problematika rozebrána.

Je jisté, že správný pohled na řešení otázek hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti vojenských investic, po rozšíření mezi nejširší okruh vojenských funkcionářů, může mít

podstatný vliv na co nejekonomičtější využití té části národního důchodu, která je stranou a vládou určována na zajištění obrany naší země.

Abychom dali podnět k dalšímu rozpracování základních dokumentů o ekonomické efektivnosti na úseku investic u armády, předkládáme k diskusi některé závěry související s vojenskou investiční politikou z hlediska efektivnosti účelových investic.

IV

Jak již bylo uvedeno, jsou účinky investice ekonomické a mimoekonomické.

Mimoekonomické účinky vojenských investic jsou těžištěm problematiky a ve svém souhrnu jsou charakterisovány pojmem „vojenská efektivnost investic“.

Podstata hodnocení vojenské efektivnosti záleží v hodnocení míry zajišťování maximálního zabezpečení bojeschopnosti a materiálního zabezpečení vojsk při optimálním využití prostředků, které jsou při rozdělování národního důchodu poskytovány pro účely obrany.

Při posuzování vojenské i ekonomické efektivnosti je třeba zkoumat obě jejich stránky:

- a) kvalitativní určení užitkového efektu vzhledem k současným a budoucím potřebám,
- b) kvantitativní určení rozsahu kvalitativně již určeného užitkového efektu.

Zásadní kvalitativní otázky vojenské i ekonomické efektivnosti u každé navrhované výstavby je třeba řešit již ve stadiu plánovacích prací, tj. v období, kdy se rozhoduje otázka, k jakému účelu investovat, a to především již v plánování perspektivním. Je tedy úlohou širšího okruhu vojenských funkcionářů (ne jen odborných funkcionářů majících těsný vztah k vojenské investiční výstavbě) provádět rozbor uvažovaných investičních záměrů podle základních kritérií efektivnosti.

Pokusme se stanovit základní kvalitativní kritéria, podle kterých budeme hodnotit vojenské investice. Jsou to:

1. význam navrhované investice pro zvýšení bojové pohotovosti a obranyschopnosti armády,
2. úloha investice při plnění závazků k ostatním státům Varšavské dohody,
3. význam navrhované výstavby pro zkvalitnění bojové a politické přípravy,
4. úloha navrhovaných objektů při upevňování svazku armády s pracujícím lidem a při zvyšování účinnosti kteréhokoli sektoru národního hospodářství (i v negativním smyslu — zábor zemědělské půdy apod.),
5. koordinace navrhované investice s potřebami a možnostmi našeho národního hospodářství,
6. dosažení souladu mezi vojenskou a ekonomickou efektivností.

Vyhodnocení efektivnosti každého konkrétního investičního záměru podle těchto kritérií je složité a nelze k němu dojít prostým matematickým výpočtem nebo součtem hodnot jednotlivých ukazatelů, nýbrž tvůrčím zvážením všech zkoumaných hledisek a položením důrazu v daném případě na hlediska převažující.

Při podrobnějším posuzování investičních záměrů je dále třeba hlouběji se zabývat ekonomickými rozborů a správně řešit zodpovědní otázky, jak *investovat*, abychom dosáhli provedení základních ekonomických účinků co nejhospodárněji.

Pro plánování a projektování vojenské investiční výstavby je tedy důležité vypracovat vhodnou metodiku vojenské a technicko-ekonomické analýsy, která by ukázala správná hlediska a měřítka pro zhodnocení kvality jednotlivých variant řešení a umožňovala tak výběr řešení všestranně nejvýhodnějšího. Podívejme se na některé metody, kterými je možno sledovat ekonomickou a vojenskou efektivnost investic.

Základní metodou při posuzování investic je, jak již bylo uvedeno, metoda srovnávací, kdy srovnáváme plánovanou investici s analogickou investicí již postavenou nebo vzájemně několik alternativ řešení jednoho investičního zámyslu.

Nejjednodušším způsobem zkoumání ekonomických účinků investice, který lze plně uplatnit u nevýrobních investic (jakými jsou právě v nejohejnější míře vojenské investice), je metoda analýsy řešení investic pomocí technicko-hospodářských ukazatelů (THU). Technicko-hospodářské ukazatele se průměrují z nejlepších podobných řešení a například stanoví náklad na ubytování jednoho vojáka, náklad na garážování jednoho vozidla, náklad na 1 m² letištní plochy apod. Tyto ukazatele plní pak pro posouzení investice funkci nepřekročitelných limitů.

Tento způsob lze rozšířit i dále srovnáváním neanalogických investic, u nichž existuje jen částečný vztah. Tak například v minulosti se pohyboval náklad na jednu bytovou jed-

notku (přibližně ubytování 4 osob) kolem 90 000 Kčs. V současné době se snižuje až na 65 000 Kčs. Uvedený ukazatel lze srovnávat s nákladem na ubytování jednoho vojáka v kasárenském celku a hledat obdobné technické způsoby snížení nákladu na jednoho ubytovaného jako u bytových jednotek.

Způsob posuzování ekonomičnosti podle technicko-hospodářských ukazatelů nemůže však v současné době vystačit, přestože u čistě nevýrobních objektů zůstává zatím jako nejběžnější používán. Ve vojenské investiční výstavbě je však bezpodmínečně třeba hledat další podrobnější měřítka ve smyslu dříve uvedených kritérií, která nám umožní získat hlubší podklady pro správné rozhodování ve vojenské investiční politice.

V

Věnujme pozornost nejdříve metodám posouzení ekonomické efektivity vojenských investic.

Tak u vojenských investic nebo jejich částí, kde lze sledovat provozní náklady (opravárenské objekty, objekty řešící dopravu všech druhů, provozní sklady, energetické objekty atp.) a je možné sledovat vztah úspor vzniklých realizací investice k nákladům vynaloženým na investici, lze tento vztah vyjádřit základním jednoduchým vzorcem

$$x = \frac{\bar{U}}{N - N_k},$$

kde x je koeficient hospodárnosti.

$\bar{U}$ — jsou celkové úspory po dobu využití investice na mzdách, materiálech, palivu, energii, N — součet pořizovacích nákladů na údržbu, střední a generální opravy po dobu využití investice, eventuální náklady na zvýšenou potřebu energie apod.,

N_k — konečná hodnota investice po době jejího využití.

Je-li koeficient hospodárnosti $x > 1$, je investice hospodárná.

Je-li koeficient 1, je nutno hledat opatření k jeho zlepšení.

V některých případech je pro vojenské investice názorný ukazatel doby úhrady pořizovacích nákladů

$$D = \frac{Np}{\bar{U}r},$$

kde D je doba úhrady pořizovacích nákladů v letech,

Np — pořizovací náklady,

$\bar{U}r$ — průměrné roční úspory s odečtením průměrných ročních nákladů na údržbu, střední a generální opravy.

Použitelnost těchto měřítek a kritérií ukáže nejlépe názorný příklad:

Například požadavek na vybudování vojenské cesty ve VVP o nákladu 7 000 000 Kčs znamená roční provozní úsporu 150 000 Kčs. Náklad na roční údržbu činí 70 000 Kčs. Doba využití cesty je 30 let, konečná hodnota tohoto základního fondu činí 4 000 000 Kčs. Potom vychází, že

$$x = \frac{4\,500\,000}{7\,000\,000 + 2\,100\,000 - 4\,000\,000} = 0,9.$$

Ukazatel hospodárnosti ukazuje, že je třeba hledat technická opatření k snížení pořizovacích nákladů na investici.

Stanovme ještě dobu úhrady pořizovacích nákladů, aby

$$D = \frac{7\,000\,000}{150\,000 - 70\,000} = 88 \text{ let.}$$

Ani tento ukazatel není příznivý vzhledem k tomu, že potřebná doba životnosti zcela neodpovídá reálné životnosti komunikace.

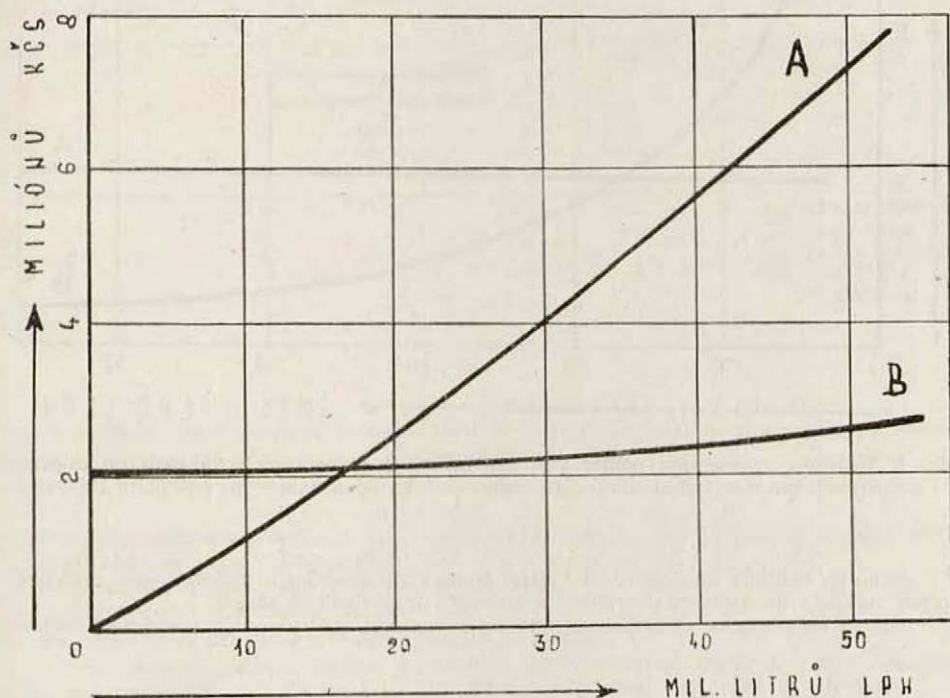
Využitelnost těchto matematických vyjádření hospodárnosti je nutno hodnotit pro každý případ zvlášť a při jejich použití je třeba se vyvarovat jakékoli šablonovitosti.

Jako další formu vhodnou pro posuzování hospodářské účinnosti zamýšlených investic lze použít srovnávání provozních nákladů jednotlivých alternativ řešení. Těto formy je účelné používat při posuzování ekonomické efektivnosti hlavně staveb pro údržbu a ošetřování bojové techniky a staveb skladů pohonných hmot, zvláště na letištích. Tento způsob pomůže v různých případech také k získání podkladů pro objektivní posouzení skutečné ekonomické účinnosti technického rozvoje, neboť i nejvyšší technická úroveň nebude nic platná, nýbrž naopak bude přítěží, nemůžeme-li zavedené techniky všestranně a hospodárně využít.

Příklad. Při řešení skladů pohonných hmot na letištích se vyžaduje použití nové techniky dopravy pohonných hmot z místa A do místa B, podzemními naftovody, při čemž tato místa jsou spolu spojena dobrou komunikací. Dopravu pohonných hmot lze provádět buď pomocí nově vybudovaného potrubí nebo automobilními cisternami, které má útvar k dispozici.

Při bližším zkoumání provozních nákladů a jejich srovnání se ukazuje, že použít potrubí je vhodné jen za některých podmínek a předpokladů.

Názorné srovnání nám poskytuje grafické řešení zobrazení hlavních vztahů. Naneseme-li na souřadnici náklady a na pořadnici množství dopravovaných hmot, dostaneme následující graf:

Obr. 1. Grafické znázornění vzrůstu celkových pořizovacích a provozních nákladů při dopravě pohonných hmot automobilními cisternami (křivka A) stabilním dálkovým potrubím (křivka B) v provozním období 20 let

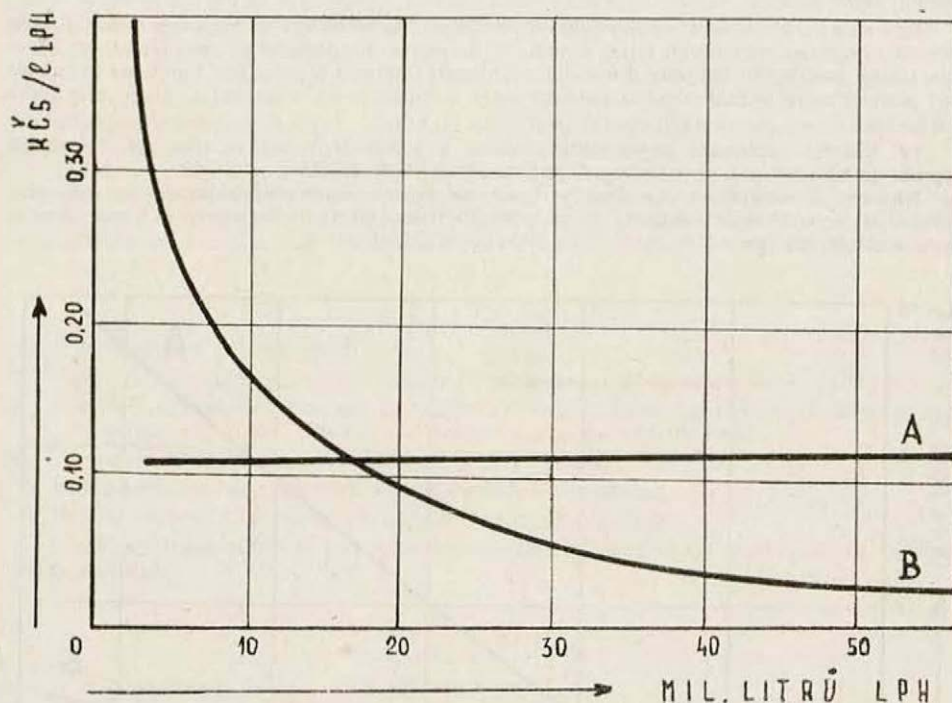
Křivka A znázorňuje provozní náklady na provoz automobilními cisternami v časovém údobí využitelnosti 20 let. Provozní náklady jsou tu vyjádřeny i s odpisy na obnovu cisternového parku v témže časovém údobí.

Křivka B znázorňuje součet provozních a pořizovacích nákladů na dopravu naftovodu.

Z uvedeného grafu lze udělat všeobecný závěr, že existuje ekonomická hranice množství dopravované pohonné hmoty (asi 16 milionů litrů), kdy náklady na provoz

automobilními cisternami jsou menší než pořizovací a provozní náklady při dopravě potrubím, a tedy i ekonomicky efektivnější. Od této hranice výše se však ekonomická efektivnost dopravy pohonných hmot potrubím rázně zvyšuje a je několikrát efektivnější než provoz automobilními cisternami.

Tuto skutečnost nám ještě lépe osvětlí graf vyjadřující náklady na dopravu měrné jednotky pohonné hmoty.

Obr. 2. Grafické znázornění poměrných provozních a pořizovacích nákladů na dopravu 1 l pohonných hmot automobilními cisternami (křivka A) a dálkovým potrubím (křivka B)

Zatím co náklady na dopravu 1 l PHM pomocí automobilních cisteren jsou prakticky stejné, náklady na dopravu potrubím se snižují v hyperbolické křivce.

Tolik o ekonomické efektivnosti, kde se srovnávací měřítka dají postihnout číselně.

VI

Podstatně složitější je hodnocení mimoekonomické účinnosti, v našem případě v o-
jenské efektivnosti investic.

Ani při hodnocení vojenské efektivnosti se nemůžeme spokojit jen základními kvalita-
tivními kritérii uvedenými na počátku tohoto článku. Hledáme vždy ještě další dílčí
kritéria. Při tom řada provedených analys potvrzuje, že nelze vojenskou efektivnost
odlučovat od efektivnosti ekonomické, nýbrž že vždy nutno dosáhnout plného souladu.

Pro posouzení vojenské efektivnosti si můžeme klást například tyto dílčí otázky:

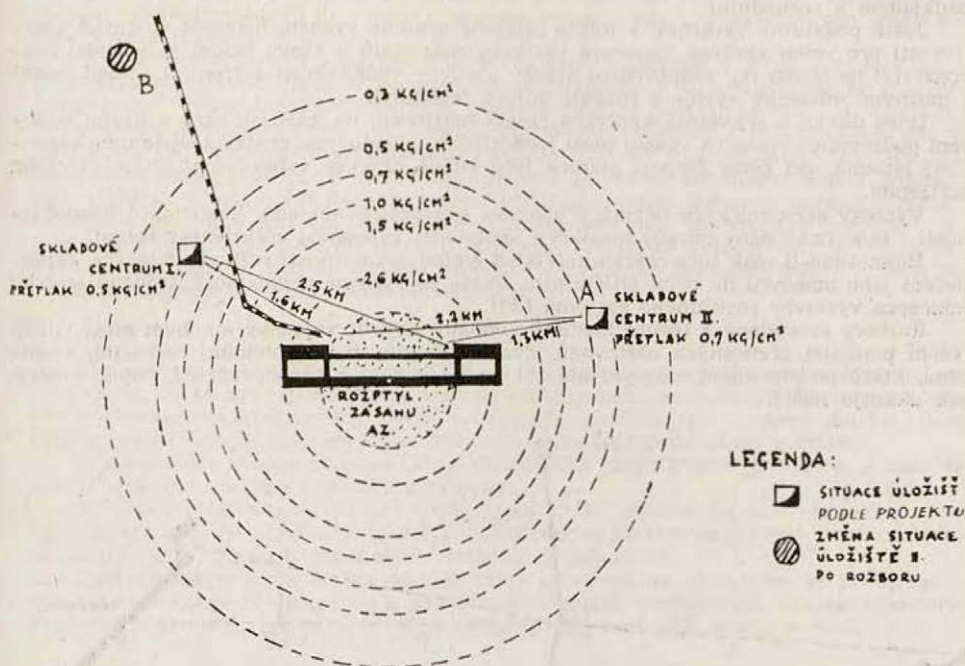
1. Jak investice svým celkovým řešením a pojetím zabezpečuje nejvyšší stupeň
pohotovosti v míru a maximální funkčnost v době aktivní obrany?

2. Zda v době své životnosti je instalovaných zařízení plně využito z hlediska oka-
mžité potřeby a za mimořádných opatření.

3. Zda celkové řešení je v souladu s možnými důsledky technického vývoje a rozvoje bojové techniky a možnosti jejího použití.

4. Zda je správná proporce mezi možnostmi mírového využití investice a využití v době aktivní obrany vzhledem na časové omezení využití investice v tomto období.

Ukažme si metodu srovnávání těchto kritérií a celkového posouzení těchto hledisek na některých typických příkladech.

Obr. 3. Schématické znázornění velikosti tlakové vlny při napadení letiště atomovou pumou střední ráže

Při posuzování konkrétního projektu skladových center PHM na jednom letišti (řešení je znázorněno na obr. 3) bylo použito těchto měřítek vojenské efektivnosti:

1. zabezpečení funkčnosti v době aktivní obrany,
2. zabezpečení funkčnosti v míru.

Po zhodnocení projektu z těchto hledisek se ukázalo:

1. Vzhledem k systému našeho palivového hospodářství je třeba umísťovat alespoň jedno centrum LPH 4 až 5 km od letiště; předložené řešení tento požadavek nesplňuje.
2. Při předpokladu ničení letiště atomovou pumou střední ráže shozenou z výšky 9000 m při rychlosti letu 600 km/hod. a při výbuchu v optimální výšce (600 m nad terénem) s epicentrem uprostřed letiště dochází k ohrožení skladů v rozsahu, jak ukazuje náčrt, protože svislý tlak 7000 kg/m² až 5000 kg/m² při vzdušném výbuchu střední ráže a 12 000 kg/m² až 16 000 kg/m² od velké ráže jsou značné.
3. Situování potrubí podél letištní dráhy je velmi zranitelné při úvaze soustředěného bombardování letištního pásu.
4. Funkčnost v době aktivní obrany je pak zcela problematická při nutnosti rozptýlu letounů podle dnes platné koncepce.
5. Z hlediska provozů v míru projekt LPH řeší tento úkol velmi dobře.

Závěrem možno konstatovat, že vojenská efektivnost předloženého projektu byla velmi nízká.

Lépe se uplatní umístění skladu LPH v prostoru „B“, kde může být vhodně napojen na silniční a železniční síť.

Výsledkem těchto rozborů pak je, že přestože alternativou „B“ nebyly zvýšeny ani pořizovací náklady, ani provozní náklady na dopravu materiálu, dosáhlo se větší bezpečnosti při předpokladu napadení centra letiště. Z tohoto hlediska je řešení uvedené v alternativě „B“ vojensky efektivnější.

Rozbor provedený jen z hledisek ekonomické efektivity investic by obě varianty kvalitativně hodnotil stejně, a proto není možné, aby toto dílčí hodnocení bylo konečným podkladem k rozhodnutí.

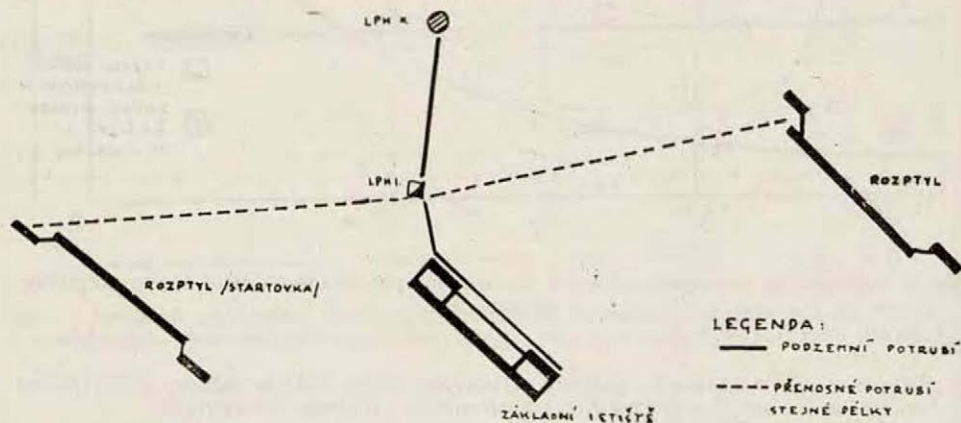
Ještě podstatně výrazněji v tomto příkladě vynikne význam hledisek vojenské efektivity pro volbu správné koncepce výstavby naftovodů v rámci řešení palivového hospodářství na letišti (tj. zodpovězení otázek 2 a 3 — využitelnost zařízení a soulad řešení s možnými důsledky vývoje a rozvoje bojové techniky).

Dnes platná a schválená koncepce řešení naftovodů na letištích bere v úvahu budování podzemních trubních vedení mezi jednotlivými skladovými centry a výdejními stanicemi letounů, při čemž čerpací stanice jsou zděné objekty vybavené složitým strojním zařízením.

Výpočty ekonomických účinků z hlediska provozních nákladů, koeficientu hospodárnosti i teoretické doby úhrady neodkryjí skutečnou vojenskou efektivnost řešení.

Hodnotíme-li však tuto otázku například z hlediska nutnosti rozptýlu letectva, zabezpečení jeho manévru na polní letiště atp., ukáže se výrazně nevhodnost uvedené stabilní koncepce výstavby rozvodného systému LPH.

Rozbory provedené z těchto hledisek pomohly objevit vojensky mnohem efektivnější řešení použitím přenosných naftovodů, demontovatelných, s mobilními čerpacími stanicemi, které po provedení rozptýlu umožní využít skladů k zásobování i i jinými směry, jak ukazuje náčrt.

Obr. 4. Znázornění možných variant použití podzemního nebo přenosného potrubí k zásobování letiště pohonnými hmotami na základním letišti a v prostorech rozptýlu

Rovněž hledisko souladu řešení těchto otázek s důsledky vývoje a rozvoje bojové techniky mají velmi vážný vliv na efektivnost uvedeného řešení. Vývoj letectva prudce směřuje ke kolmým vzletům, k celkovému zkracování přistávacích drah apod. Tímto rozvojem může být stupeň využití stálých letišť pro provoz letectva v době aktivní obrany výrazně ovlivněn.

Význam skladů pohonných hmot však při tom neklesá. Je třeba však zabezpečit možnost operativního a rychlého zásobování i jiných míst, než je původní základní letiště.

Tomuto požadavku plně odpovídá řešení zásobování LPH demontovatelnými, přenosnými polními naftovody. Z hlediska ekonomie je tedy neúčelné naftovody zakopávat do země a čerpadla budovat jako stabilní, nýbrž naopak zabezpečit jejich plnou mobilitu. Zvýšením manévrovací schopnosti bude zvýšena i vojenská efektivnost.

K ujasnění 4. otázky o posouzení správné proporce mezi možnostmi mírového využití investice a využití v době aktivní obrany použijme tohoto příkladu:

V investičním úkolu na výstavbu jednoho centrálního skladu APHM byl vznesen požadavek na zabezpečení vyprázdnění skladu v časově krátkém termínu.

Projektant veden požadavkem uživatele vypracoval koncepci, v které je umožněno trvalé periodické vyprázdňování skladu v daném krátkém termínu. Z tohoto hlediska bylo řešeno dimensování a počet strojního zařízení (množství šachet, čerpadel, počet stání automobilních cisteren apod.). Tato koncepce počítala s plným stabilním strojním a stavebním vybavením skladů již v míru v takovém rozsahu, aby byla zabezpečena jednorázová akce v době ohrožení.

Teprve rozbor řešení z hlediska proporcí využití zařízení v míru a v době aktivní obrany upozorňuje na chybu v koncepci řešení. Uvážíme-li tu skutečnost, že k náhlému urychlenému vyprázdnění skladů může dojít maximálně jednou až dvakrát, ukazuje se, že proporce návrhu řešícího dimensování potřebných zařízení a inženýrských sítí jsou nadměrné. Úkol urychleného vyprázdnění skladů lze řešit improvisovaně tak, aby řešení odpovídalo danému účelu. V konkrétním případě je možné zabezpečit plnění automobilních cisteren přímo u skladových center, snížit tak počet šachet a upravit i množství stabilního strojního zařízení. Tím bude uvedeno vybavení objektu pro normální výdej i za mimořádných opatření do správné proporce. Přitom se dosáhne snížení investičních nákladů asi o 30 %, nebude snížena vojenská efektivnost investice, nýbrž naopak bude dosaženo souladu s ekonomickou efektivností.

Závěr

Jak vyplývá z uvedených příkladů a ukázek metod posuzování vojenských investic, ukazuje se, že se ani v podmínkách rozvoje armády nemůžeme obejít bez rozborů vojenské a ekonomické efektivnosti, nýbrž naopak, že je třeba tyto rozborů daleko hlouběji rozpracovávat a hodnotit, aby bylo zabráněno národohospodářským ztrátám.

Problematika stanovení vojenské a ekonomické efektivnosti je složitá, a není tedy možné vyčerpat všechny možnosti a případy.

Je však nutné, aby se již při zrodu investičního záměru nejširší okruh vojenských funkcionářů zabýval otázkami vojenské a ekonomické efektivnosti, které svým působením přesahují okruh činnosti vojenských stavebních odborníků.

Tímto článkem chceme dát podnět všem pracovníkům obírajícím se problematikou vojenské ekonomie k diskusi a k dalšímu prohloubení teoretických otázek efektivnosti vojenských investic, jak nám to všem ukládají usnesení naší strany a vlády.